

Historia

Obszar gminy Szerzyny w czasach przedhistorycznych wchodził w skład plemiennego państwa Wiślan.

Osadnictwo w pierwszych wiekach historycznych miało charakter ciągły, o czym świadczą pozostałości materialne dawnych kultur, znane z wykopalisk archeologicznych.

W średniowieczu obszar ten należał do osadnictwa pogranicznego. U schyłku XI w., po zagarnięciu przez ruskich Rościszawców Grodów Czerwieńskich oraz ziemi sanockiej i przemyskiej, kasztelania biecka, w której obszarze znajdował się obszar dzisiejszej gminy Szerzyny, stała się najdalej wysuniętym terytorium województwa krakowskiego.

Na początku XIV wieku granicę województwa krakowskiego i powiatu bieckiego na wschodzie stanowiły rzeki Jasiołka, a od jej ujścia - Wisłoka, natomiast na północy początkowo pasmo Liwocza i Brzanki, a później przesunęła się mniej więcej po Przeczycę i Jodłową.

Główne kierunki osadnicze zostały wyznaczone na tym terenie przez warunki przyrodnicze i szlaki komunikacyjne.

Najstarszą akcją osadniczą na tych terenach podjęli benedyktyni z Tyńca, korzystając z nadań książęcych, zapewne już w poł. XI wieku.

Pierwsza wzmianka źródłowa na temat omawianego terenu dotyczy wsi Ołpiny.

Wśród szeregu wsi, wymieniona została w immunitacie nadanym w 1288 r. przez Leszka Czarnego jako wieś klasztorna benedyktynów tyńceckich. Było to pozwolenie zezwalające na przenoszenie wsi na prawo niemieckie. Wcześniej istniało osadnictwo na prawie polskim.

Z dokumentu tego wynika także, iż w tych wsiach mieszkała ludność o nazwiskach polskich, co pozwala wnioskować, że Ołpiny i Szerzyny zasiedlone były przez osadników polskich.

Wyraźne nasilenie akcji osadniczej zaznaczyło się po przesunięciu granicy państwa na wschód, tj. po zajęciu w 1340 r. Rusi Halicko-Włodzimierskiej przez Kazimierza Wielkiego i zacieśnieniu współpracy z Węgrami, oraz przyłączeniu do Polski ziemi sanockiej. Od tej pory nastąpiła ożywiona wymiana handlowa z Rusią i Węgrami. Powstawały nowe szlaki handlowe układające się wzdłuż dolin. Rozwojem nowej formy osadniczej na tym terenie, jako pierwsi zainteresowali się benedyktyni tyńscy.

Przewodnictwem w pracach nad zasiedleniem tego terenu w XIV w. objął król Kazimierz, lokując nowe wsie i nadając prawa niemieckie starym osadom.

W 1348 r. wieś Szerzyny otrzymała prawo niemieckie i uposażenie parafii. Szerzyny były osadą liczącą 64 łany. Była to wieś o stosunkowo dużej powierzchni. Uposażenie sołtysa w tej wsi było stosunkowo wysokie i wynosiło 6 łanów wolnych. Posiadał dochody z 2 karczm, 1 młyna, 2 rybników oraz z jatki: rzeźni, piekarskiej i szewskiej. Przeciętna wielkość gospodarstwa chłopskiego wynosiła początkowo 1 łan. Dziedzicami Szerzyn byli Jan i Spytko z Melsztyna. Jan Jordana z Zakliczyna. W XVI w. dobra szerzyńskie należały do magnackiej rodziny Ocieskich, a w XVIII w. były w posiadaniu Uniatyckich, Stadnickich, i Rogawskich.

W XIX w. Szerzyny należały do rodziny Kochanowskich.

W 1349 r. prawo magdeburskie otrzymała wieś Ołpiny. Ołpiny do XIV w. były własnością klasztoru tynieckiego ale za czasów Kazimierza przeszły na własność króla. Z końcem XIV w. znalazły się w posiadaniu Lelewity Spytka z Melsztyna.

W 1353r. Król Kazimierz Wielki nadał rozległe tereny na rzecz trzech braci, ruskich bojarów, Chodka, Piotra i Ostaszka. Po podziale darowanych posiadłości Czerмна przypadła Piotrowi, późniejszemu staroście żydaczowskiemu. W 1360 r. wieś otrzymała lokację na prawie niemieckim. Swoszowa powstała około roku 1384 i była własnością królewską, którą od króla otrzymał Mikłasz, dziedzic Lipnicy. Przez szereg lat wieś ustawicznie zmieniała właścicieli.

Również Żurowa była wsią królewską, należącą do uposażenia starostów bieckich. Jako wieś królewska dzierżawiona była przez kolejnych dzierżawców. W 1581 r. Żurową dzierżawił Zygmunt Żurowski.